

זרע שמשון

רבי שמשון חיים
ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמוד בספריו:
תשלומי חן וחסד ושלמא רבא
מן שמאי ועיניכם תראנה בנים
ובני בנים כשתילי זיתים סביב
לשולחנכם, חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומוזני טבי.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ. וכ"כ הגה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין זצ"ל: הבטיח הגאון שיעשה
טובה לכל המושדלים והמסייעים
ברוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני נזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למגן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקו"י גלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמואל:
ובטח יהיה למליץ ישר
למיימנים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמוד או יפרסם דבריו
אני אטיב עמוהם להמליץ טוב בעדם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איהו ממורתי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שמוע
קול בכיות עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפילתי עמהם
לטוב להם כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ז, ובעוה"ב אם
יהיה בכוחי, אקוה שלא להיות
כפוי טובה ח"ו, ובעולם האמת
אקוה כי לא יבושו בי תומכי.

אתוון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארגענשטערן זצ"ל
בהספרו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסייע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
ישר בעולם העליון

צדקת הצדיק

רבי צדוק
ב"ר יעקב רבינוביץ זצ"ל
אמר קודם פטירתו
שמבטיח כמו הבטחת בעל
מלא העומר שמי שידפיס
דבריו יהיה לו למליץ ישר

שערי זבול

רבי זבולון
ב"ר אברהם משה המבורגר זצ"ל
הבטיח כמה פעמים שיעשה
טובה וימליץ טוב למי שיעשה
טובה לנשמתו, וכך חרות על
מצבתו

מלליצי יודשיר

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב?
פארוואס גייט מיך אזוי שווער מיט פרנסה?
פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיך נישט העלפען?
פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

תירוץ

זייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען
וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני נזר, ילקוט סופר, צדקת הצדיק, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב,
און ר' יחזקאל אברמסקי, ר' זבולון המבורגר זצ"ל וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר
פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

לע"נ הרה"ק המקובל המלוב"ן ר' רפאל ב"ר אברהם ריס זי"ע

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ. ברש"י: ברא אלקים, ולא נאמר ברא ה', שבתחילה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת רחמים ושתפה למדת הדין דכתיב 'ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים'. יש להבין כוונת מה שאמר במדרש 'ראה שאין העולם מתקיים', הלא אדרבה, אם היה העולם נברא במדת הדין היה מתקיים יותר, מפני שמחמת הפחד מהדין לא היו רשעים בעולם כלל, כי מרוב יראת העונש לא יהיו חוטאים, שהרי יראו כולם שהחוטאים נענשים מיד ומחמת כן בודאי לא יחטאו, ונמצא שכולם יהיו צדיקים, וא"כ מה הוא זה שאמר שאם יברא העולם במדת הדין לא יתקיים. ויש לומר עפ"י מה שאמר חז"ל (אבות פ"א מ"ב) שגמילות חסדים הוא אחד מהדברים שהעולם עומד עליו. ומצינו בסוטה (יד.) 'והלכת בדרכיו וגו' וכו' תדבק, מה הוא גומל חסדים אף אתה גומל חסדים. נמצא שאם הקב"ה לא היה משתף מדת הרחמים בבריאת העולם, אלא היה נוהג רק כפי הדין, לא היה שום אדם גומל חסדים עם חבירו, והיה גם כן נוהג עם חבירו רק כפי הדין, שהרי כל מה שראוי להתנהג בגמילות חסדים לומדים מדרכו של הקב"ה, ואם הוא היה נוהג רק כפי שורת הדין, גם אנו היינו נוהגים כן, וממילא היה העולם מלא קנאה ושנאה ותחרות בין אדם לחברו, מבלי גמילות חסדים. ובזה יבאנו להפליא כוונת מה שאמר חז"ל שראה הקב"ה שאין העולם מתקיים, היינו שאף שאין יהיו אחרים מאד במצות שבין אדם למקום מחמת פחד העונש, מ"מ ההתנהגות בין אדם לחברו לא יהיה כראוי, כי לא יהיו עושים גמילות חסדים אחד עם השני, שהרי לא היו למדים שצריך לנהוג כן, וזה מה שאמר שראה שאין העולם מתקיים, כי כשאין גמילות חסדים אין יכול העולם להתקיים, שהרי העולם עומד על גמילות חסדים, משום כן הוכרח לשתף את מדת הרחמים, ומתוך כך ילמדו כולם להתנהג במדת הרחמים כמו שהקב"ה מתנהג, וע"כ יוכל העולם להתקיים. (זרע שמשון אות ט).

לע"נ ר' יוסף מנחם ב"ר יונה ווייס ז"ל יא"צ ו' תשרי
ויאמר ה' אל קין וגו'. והוא תמוה שגב דעת
 עלינו, וגם להבין תשובת השי"ת 'קול דמי אחיך'.
 ויראה שהתנצל קין לפי שנולד במזל 'מאדים',
 שמורה על רציחה [דכיון שקין הוא 'ראש
 לרוצחים', מן הסתם נולד במזל מאדים]. כמו
 שאמר חז"ל (שבת קנז): מאן דבמאדים הוא גבר
 אשיד דמי, ותקנתו למהוי טבחא או מוהלא. והנה
 קין שלא דמי, ותקנתו ידו הבעלי חיים, רק תחת יד
 הבל, לזה התנצל 'השומר אחי אנכי', רוצה לומר
 וכי אני שומר כאחי על הבהמות, שאז היה אפשר
 להפיג ריתחא על הבהמות למהוי טבחא, אבל
 אחר שלא נמסרו בידי הבהמות, לזאת שפך דם
 אחיו, והתנצל כי מזלו גרם לו. והשיב לו השי"ת
 'קול דמי אחיך', רוצה לומר דמים הרבה, [ששפכת
 ממנו דם רב עד שמת], והיה די להחליש כח המזל
 במקצת דמים, ולא עד מות.

והיה כל מוצאי יהרגני. ב' במסורה, דין, ואידך 'כי
 מוצאי מצא חיים'. ירמוז שבני תורה מוסרים
 נפשם על קידוש ה', כדאיתא בבר"ר (וישלח פב:ח)
 שאמרו התלמידים בניה של תורה אנו, ועליה אנו
 מוסרים נפשנו. וזהו 'כי מוצאי מצא חיים', וזהו
 פירוש המסורה 'והיה כל מוצאי יהרגני', מי הוא אותו המוסר עצמו להריגה? זה
 הוא שנאמר בו 'כי מוצאי מצא חיים', היינו התלמיד חכם העמל בתורה ומוכן
 למסור עצמו עליה, וכן אמרו 'אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו
 עליה', [ושפיר מתפרש 'כי מוצאי מצא חיים'
 היינו שהתלמיד חכם עמל ומתייגע בתורה עד
 כדי שמתקיים בו 'והיה כל מוצאי יהרגני'
 כלומר שממית עצמו עליה].

לע"נ הגר"ר משה ב"ר יודא אריה רודין זצ"ל יא"צ ט"ז תשרי
סוכה שלא נאסרה בהנאה אם כשרה. אמרו
 בסוכה (דף טז): מנין לעצי סוכה שאסורין כל
 שבעה, ת"ל חג הסוכות שבעת ימים לה' וכו',
 כשם שחל שם שמים על החגיגה, כך חל שם
 שמים על הסוכה, מה חג לה' אף סוכה לה'.
 והביא האבני נזר (או"ח סי' תנ"ט) חידושו של
 בעל החלקת יואב, דאין אדם יוצא בסוכה כזו
 שמפני סבות שונות לא נתקדשה בקדושת
 סוכה ולא נאסרה בהנאה. דמה שהסוכה
 נאסרה בהנאה, הוא תנאי בדיני סוכה, שאם
 לא נאסרה בהנאה - פסולה, דאין זה רק דין
 צדדי דסוכה אסורה בהנאה.

אבל האבני"ז הוכיח דזה אינו, דמה שנאסרה
 בהנאה הוא דין צדדי, ואינו מעכב בהכשרה
 של הסוכה, וז"ל: מה שכתבת שאינו יוצא אלא
 אם כן נתקדשה הסוכה, [זה אינו], דהרי הרי"ף
 והרמב"ן כתבו (ביצה ל: דמהני תנאי ד'איני
 בודל מעצי סוכה' [ולא נאסרה הסוכה בהנאה,
 הרי להדיא דאין דא מעכב בהכשרה של
 הסוכה]. ורש"י כתב שם דלא מהני [תנאי
 ד'איני בודל מעצי סוכה'] משום דעל כרחו
 הוא בודל מהם משום איסור סתירת אוהל. הרי
 דאם לאו איסור סתירת אוהל, היה מהני תנאי,
 הרי דיוצא ידי סוכה אף שאינו מתקדש.

וכן מוכח מדאיצטריך קרא למפסל סכך גזול
 (סוכה טז), ותיפוק ליה [דהסוכה פסול משום]
 דאינו נאסר בהנאה, דהרי אין אדם
 אוסר דבר שאינו שלו, ובמה דקנאה באיסור, לא חשיב
 שלו לענין שיוכל לאסרה,

אזכ"כ בשו"ת עונג יו"ט (או"ח סי' ה' בהג"ה), ובדברי מלכאל (ח"ה סי' ד').

סגולה פאר ערליכע קינדער

סגולת אריה"ק כהדרת הרה"צ מ'אראד זצ"ל

**אריינברענגען יראת חטא אין אייערע קינד
דורך א שטיין ביי קברי צדיקים.**

וואס טוהט מכן דורות ישרים:

- א ת"ח וירש וואס טוהט עס שוין
אסאך יאהרן צו העלפן אידן.
וועט עס טון פאר אייער ישועה
פריוואט, בנאמנט, קאנפידענשעל.
- יעדע נאמען אין א באזונדערע
שטיין, באזונדערע עבודה און
תפלות פאר א לענגערע צייט,
אלעס ווערט געטון מיט גרויס
איבערגעגעבעניש, מיט כוונה,
במתינות, אזוי האט עס די ריכטיגע
כח.
- מ'שרייבט די נאמען נוסח אויפן
שטיין סיי פאר מען באקט די
תלות און סיי נאכדעם אזוי ווי אלע
שטות, די שטיין בלייבט אין דעם
אויפונג פאר 2 וואכן.
- מ'זאגט די תפילה 18 מאל אויפן
שטיין, ביי די ריכטיגע צייטען.

דוקא אויך דעם מקבלידע אופן פון מכן דורות ישרים זעהט מען ווי עס ווערט מקיים די
 ווערטער פון אריה"ק אויפן הארץ: **יבדל הלב (אנטיקערט ווי הארץ צו אידשקייט), שיהיה לבו
 לשמים (ס'טוישט די גאנצע מענטש), וזארה פלאים (וועט עסן וועלן וואונדער),**
 מ'קען עס געבן פון מעשה.

פאר פרטים רופט טוקסט מכן דורות ישרים

doroshesharim@gmail.com 917-635-3883

**צופרידענע
עלטערען פון
מכון דורות
ישרים זאגן:**

"מין קינד איז
געווארען א
אנדערע
מענטש, ער לערנט
מוסר, ער וויל
ענדיגן א מסכתא"

"מין זון בעהר
מין זוןע מ'ר
אויף 5 מינוט
פאר סוף זמן קריאת
שמע"

"מין יצחק האט
ארויפגעלייגט א
פילטער"

"אין האב נישט
געהאט קיין
מנוחה מאדעם,
נישט וויסענדיג וואס
מין בחור טוהט"

"כאב
אנגעהיבן זעהן
הצלה מיט
מייע קינדער נאכען
מנוב ויין פאר מין
חברים קינד"

כמבואר בתוס' (חולין מ). [ואע"ג דאדם
 שעשה מעשה בגוף הדבר של חבירו, אז
 יכול לאסור אף דבר שאינו שלו (חולין
 מא), אבל כאן שסיכך הסוכה בסכך גזול,
 אינו חשיב מעשה, כ"ל העשיה [של
 הסיכוך] לא חשיב מעשה לאסורה מן
 התורה, כיון שאין שינוי בהסכך, כמו
 שכתבו התוס' (שם מא). בכלים שמשמש
 דלא חשיב מעשה מן התורה, כיון שלא
 עשה בהם שינוי, וכן הסיכוך לא חשיב
 שינוי כמו שכתבו התוס' (סוכה יג). דמה
 שמניח ע"ג סוכה לא חשיב שינוי מעשה.
 ואין לומר בשעשה בהם שינוי קודם, דאם
 כן היה קונה בשינוי ולא מפסיל משום
 גזול.

וכן מוכח ממסכת ברשות הרבים דפסול
 לר' אליעזר משום סוכה שאולה או גזולה
 (סוכה לא), והרי קרקע הסוכה נמי קרי
 סוכה ונאסרת גם כן. ולפי סברת כבודו
 דאם לא יאסר לא יצא ידי חובתו, א"כ
 אמאי כשר לרבנן, הא אינו יכול לאסור של
 רבים, כדאיתא בעבודה זרה (דף נט). מ"מ
 של רבים אינם נאסרים.

וראיה דקרקע הסוכה נמי קרי סוכה, הוא מסוכה על גבי סוכה, דאם אין קרקע
 עלינוה יכולה לקבל כרים וכסתות אלא ע"י הדחק, אז הסוכה עלינוה פסולה לר'
 יהודה, כיון דדירת קבע בעינן, ע"ר ר"ש סוכה [שכתב וז"ל: ר' יהודה סבר שכיון
 שאינה יכולה לקבל אלא ע"י הדחק
 העלינוה פסולה וכו', אלמא דירת קבע
 בעינן ומשום הכי מ'פסלה עלינוה כיון
 שאינה יכולה לקבל אלא ע"י הדחק,
 עכ"ל]. ואי קרקע סוכה לא חשיב סוכה,
 א"כ יהיה דינו כמו דפנות דלא בעינן
 בהו קבע לר' יהודה (סוכה כא). אלא
 ודאי קרקע סוכה חשיבא סוכה, [ולכן
 התנאי של 'דירת קבע' הוא גם בקרקע
 הסוכה], עכ"ל.

וכ"כ האבני נזר ביו"ד (סי' שס"ג אות ב'),
 וז"ל: המקדש עיקרו הוא קרקע
 המקדש, וראיה לזה הוא ממה
 שמקריבין אע"פ שאין בית (מגילה י).
 וכן סוכה - חמור קרקע הסוכה
 מדפנותיה, דדפנות הסוכה אינם
 פסולים עראי לר' יהודה (כדאיתא
 בסוכה כא), ואילו קרקעות הסוכה
 פסול עראי לר' יהודה (כמבואר שם דף
 י, וכמו שביאר הר"ן שם). אלמא
 דקרקעות הסוכה הוא עצם הסוכה,
 עכ"ל.

והנה לכאורה יש ראייה ברורה דקרקע
 הסוכה הוא חלק מהסוכה, דהרי אמרו
 (סוכה לא). גבי מסכך ברשות הרבים 'אי
 קרקע גזולת, סוכה גזולה היא'. הרי
 להדיא דהפסול של סוכה גזולה אינו
 דוקא אם הסכך או הדפנות בא מגזל,
 אלא אפי' אם הקרקע לבד גזולה, חשיב
 סוכה גזולה, ועל כרחך משום דקרקע
 הסוכה הוא חלק מהסוכה.

ויראה דהטעם שלא הביא האבני נזר
 ראייה זו, הוא משום דיש לפרש דאין כוונת הגמ' דזה סוכה גזולה מצד הקרקע,
 אלא יש לומר דכוונת הגמ' הוא מצד הסכך, וכמו שכתב שם בהגהות הגרא"מ

ב וכמו שכתב שם בכפות תמרים, ובמנ"ח מ' שכ"ה אות י', וכ"כ בחידושי הגר"ח בענין עצי סוכה.

מכון מליצי יושר

הגדרות אבני נזר - מהדורת לאנדא

על פרשיות התורה ומועדים

עם ביאורים הארות והערות

אפשר להשיג הספר בחנויות הספרים המובחרות
 ליתר פרטים, וכן לקבלת גיליון "מליצי יושר" בכל שבוע: gilyonmy@gmail.com

הופיע ויצא לאור

"הגיד אדמו"ר
 זצוקללה"ה קודם
 פטירתו שאם ילמדו
 בספרים שלו, יהיה
 למגן ולעזר גם אחר
 פטירתו ממש כמו
 בחיים"

(אריך צבי עז"ת עמ' רמ"ב)

מלוקט מתוך גליונות
 "מליצי יושר"
 שיוצא לאור עולם
 מדי שבוע בשבוע

הגדרות אבני נזר - על ענייני מילה

בו מצות סוכה - חל שם שמים עליו, דהמצוה שבה גורם שיחול עליו שם שמים, וכיון דבלי הדפנות לא מתכשרא הסוכה, ממילא גם הדפנות נכללו במצות הסוכה, אע"ג דאינם החפצא של הסוכה, ולהכי נאסרין, עכ"ד.

ולפי האבני נזר נמצא, דבין הסכך ובין הקרקע הם עיקר הסוכה, ואילו הדפנות באו רק להכשיר הסכך, ולכן כיון דהדפנות באו רק להכשיר הסכך ואינו מעצם הסוכה, לכן כשר לר' יהודה גם דפנות עראי, אבל הקרקע דזה מעצם הסוכה צריך להיות קבע, וגם נאסר בהנאה.

אבל הגר"ח (רשימות שיעורים סוכה עמוד ו') סובר, דרק בדפנות הסוכה אפשר לומר דזה חלק מעצם הסוכה, או דבאו להכשיר הסכך, אבל קרקע הסוכה אינו חלק מהחפצא של הסוכה, דבסוכה ליכא דין קרקע כלל, וגם אינו מכשיר הסכך, ולכן לא חלה על הקרקע שם שמים, ואינו נאסר בהנאה, עכ"ד.

והנה לפי דברי האבני נזר דהקרקע הוא עצם הסוכה, מובן מדוע חל פסול 'גזול' על הקרקע, אבל לפי הגר"ח דהקרקע אינו חלק מעצם הסוכה, א"כ קשה מדוע בנוגע הפסול של סוכה גזולה, כדמשמע ממשטות לשון הגמ' (סוכה לא). גבי מסכך ברשות הרבים 'אי קרקע נגזלת, סוכה גזולה היא'. והנה הקרקע אינו החפצא של הסוכה, וגם

אינו מכשיר הסוכה כמו הדפנות, ולכן לא חלה על הקרקע שם שמים, ומדוע בנוגע הפסול של 'גזול', אמרינן דחל גם על הקרקע.

ותירץ הגר"ח (סנטסיל, בענין עצי סוכה) והחזון יחזקאל (סוכה פ"א ה"ב), דיש שני סוגי פסולים: א) פסולי חפצא, כגון סכך שאינו מגידולי קרקע, ודבר המקבל

טומאה. ב) פסול בקיום הגברא, דליכא פסול בגוף הסכך, רק אי אפשר לקיים בו המצוה, וכמו היושב בסוכה כשרה, אך יש לו היפך כוונה, דליכא פסול בגוף הסוכה, רק דאין לו קיום המצוה.

והנה פסולי חפצא, ליכא אלא בהסכך, כיון דרק הסכך הוא החפצא של הסוכה, ולא בדפנות, כיון דאינם באים אלא להכשיר את הסכך, אבל אינם עצם החפצא של הסוכה. ובנוגע איסור הנאה, נחלקו הרמב"ם והרא"ש גם הם הדפנות שבאים להכשיר את הסכך, חל עליו שם שמים, או לא. ברם פסול של 'גזול' אינו פסול בגוף החפצא של הסוכה, אלא זה עיכוב בקיום המצוה של הגברא. ובזה הדין דכיון דאי אפשר לקיים במציאות מצות סוכה בלי הקרקע, לכן אע"ג דאין הקרקע חלק מהחפצא של הסוכה, וגם אינו בא להכשיר הסוכה, אבל כיון דבמציאות לא שייך קיום המצוה בלי הקרקע הגזולה, לכן חל על זה פסול של 'גזול' המעכב קיום המצוה של הגברא.

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

פאר א נדבה פון \$250 פאר גליון מליצי יושר וועט מען מודיע זיין ביי די ציונים פון די פלאצקע גאון - ווארשא, אבני נזר - סוכאטשוב, צדקת הצדיק - לובלין, ילקוט סופר - פאקש, לב העברי - הר הזיתים, ר' יוסף ענגיל - ויען, בן לאשרי חזון יחזקאל שערי זבול - הר המנוחות

אז איר האט מקיים געווען די צוואה, און יעצט איז די צייט פאר זיי מקיים צו זיין זייערע הבטחה!

געדענקט "מקח בלייבט מקח"!
732-510-0560 gilyonmy@gmail.com

ד"ר חזון יחזקאל: נהי שכל פסולי סוכה אינם אלא בסכך, כהוראת הלשון 'סוכה' שמשמעות 'סכך', וכל מה שדרשין מחג הסוכות היינו דוקא בסכך שהוא עיקר המצוה בסוכה, אבל זה דוקא בפסולים מחמת דינים במהות עצם החפץ, כגון זה שילפינן מקרא שבעינן גידולי קרקע דוקא ואינו מקבל טומאה, כל זה אמור אלא בסכך שהוא עיקר החפצא במצות סוכה, אבל הדינים שאינם מציינים את תכונת הסוכה בעצם מהותה, כגון זה שממעטין מ'לך' ולא גזולה, או לרבי אליעזר 'לך' משלך ולא שאולה, דין הוא בכל הסוכה בכללה שלא תהיה שאולה או גזולה, ולפיכך אפילו אם תמצא לומר שקרקע הסוכה אינה אפילו כדפנות, ואינה בכלל סוכה, אבל כיון שהסוכה אינה מתקיימת אלא ע"י הקרקע הגזולה, היא פסולה משום 'לך' ולא הגזולה.

ואפילו למאן דאמר מעמיד את הסכך בדבר המקבל טומאה כשרה, היינו דוקא התם שדבר המקבל טומאה פסול אך בסכך, כי עי"ז שהוא מעמידו בדבר המקבל טומאה, לא חל על הסכך עצמו דין דבר המקבל טומאה. אבל פסול 'לך' ולא גזולה שהוא בכלל הסוכה בכללה, דין הוא שהסוכה בכללה לא תהיה

הורוויץ, דבאמת ליכא פסול במה שהקרקע גזולה, דכל פסולי סוכה הם בסכך בלבד, והא דאם קרקע נגזלת הסוכה פסולה, הוא רק משום שכיון שגזול את הקרקע וקנאה, הרי ממילא נקנה לו גם הסכך, ונמצא הסכך גזול, ומשום פסול הסכך הסוכה פסולה.

ולכן הביא האבני נזר ראייה אחרת, דאפילו אם נימא דכוונת הגמ' הוא מצד הסכך, אבל כיון דהקרקע הוא חלק מהסוכה וחל עליו קדושת סוכה ונאסרת בהנאה, א"כ איך יחול האיסור על קרקע של רשות הרבים.

והנה יש לברר מה שכתב האבני נזר דלא רק דחל שם 'גזול' על קרקע הסוכה, אלא גם חל שם שמים על הקרקע ואסור בהנאה, כיון דקרקע הוא עצם הסוכה, ולכן לר' יהודה חל פסול על הקרקע אם הוא עראי, ועדיף מדפנות דאינו עצם הסוכה ולכן כשר גם עראי.

דהנה בנוגע דפנות הסוכה חקרו האחרונים, האם רק הסכך נחשב לחפצא של הסוכה, ורק דינא דהסכך לא מתכשרא בלי הדפנות, וא"כ אין הדפנות חלק מעצם הסוכה. או דלמא הסכך והדפנות ביחד הם החפצא דסוכה. ובחידושי רבנו חיים הלוי (פ"ו מהלכות סוכה ה"ט) נקט בפשיטות

דרק הסכך נחשב חפצא של הסוכה. וז"ל: ודאי דהסכך הוא דמיחשב עיקר הסוכה וכו' דגוף החפצא של הסוכה זה רק הסכך ולא הדפנות וכו', רק בלא דפנות לא מתכשרא, עכ"ל. וכן נקט בבכורי יעקב (סימן תרל"ז ס"ק י"א), וכתב, דדפנות גזולות פסולות רק משום 'מצוה הבאה בעבירה' ולא משום גזול.

והנה בסוכה (דף ט). ילפינן דעצי הסוכה אסורין להשתמש בו כל שבעה, משום דחל שם שמים על הסוכה. והרמב"ם (פ"ו ה"ט) פסק דחל שם שמים גם על דפנות הסוכה ולא רק על הסכך, ולכן גם עצי הדפנות אסורים. אבל הרא"ש (פ"א אות י"ג) סובר דרק על הסכך חל שם שמים ולא על הדפנות, ולכן עצי הדפנות מותרים.

ובפשטות נראה דמחלוקתם הוא, דדעת הרמב"ם דהסכך והדפנות ביחד הם החפצא של סוכה, הלכך סובר דחל שם שמים גם על הדפנות. והרא"ש סובר דעיקר הסוכה הוא הסכך, והדפנות רק מכשירות הסכך, לכן חל שם שמים רק על הסכך.

אבל הגר"ח (שם) ביאר דגם הרמב"ם סובר דהחפצא של הסוכה הוא הסכך, והדפנות רק מכשירות הסכך, ולכן כל פסולי הסוכה הוא רק בסכך ולא בדפנות. אבל הדין דחל שם שמים על הסוכה, אינו תלוי בחפצא של הסוכה, דליכא דין דחל שם שמים על החפצא של הסוכה, רק הדין הוא דבכל דבר דמקיים

גוכך נקט גם בחלקת יואב (א"ח סימן כ"ז), דלחכמים ליכא שום פסול בקרקע, ואף גזול אין פסול בה, והא דאם קרקע נגזלת הסוכה פסולה, הוא משום דאגב הקרקע נגזל גם הסכך. ויחידש עוד, שטעמו של ר' אליעזר לפסול, הוא משום דר"א סובר שסוכה היא זכר לענני הכבוד, וכשם דענני הכבוד הקיפו את ישראל משה צדדים ואף מלמטה, כך גם הסוכה צריכה שתהיה מדברים הכשרים לסכך מכל ששה צדדים. ולפ"ז לר"א כל פסולי הסכך נוהגים בדפנות ובקרקע, ולכן גזול פסול גם בקרקע. ולדידיה אה"י אי אפשר לעשות קרקעית הסוכה מקרקע עולם, אלא לעולם צריכים לבנות קרקע הסוכה מדברים הראויים לסכך בהם, ע"ש. ולפי דברי החלקת יואב נמצא, דמחלוקת ר"א וחכמים היא בחלקי הסוכה, שלחכמים רק הסכך מכלל הסוכה, ולר' אליעזר הסכך הדפנות והקרקע כולם מכלל הסוכה. ועיקר סברא זו כבר נמצא בפרי מגדים (משבצות זהב סימן תרמ"ג אות ד', בסדר הכשר סוכה לכתחילה) שכתב: ראוי לא לעשות את קרקע הסוכה מקרקע עולם, אלא לרצפה דפים זכר לענני הכבוד, עכ"ל. וכוונתו לסברת החלקת יואב שענני הכבוד הקיפו את ישראל מכל הששה צדדים, וזכר להם צריך לבנות לסוכה גם קרקע.

הנה קל ישועתי. קודם הבדלה אנו אומרים פסוקים של ישועות, ובהם שש פעמים לשון 'ישועה', והששי 'כוס ישועות אשא', [ו'ישועות' לשון רבים] מרמז לישועה כפולה, שנכלל בו [ישועה] שביעית, וכמו שמרמז במדרש (בר"ר פ"ח, ה') בחלומי של שר המשקים, שנזכר ארבע פעמים כוס, ונגדם השי"ת משקה את ישראל ארבע כוסות לעתיד לבוא, ומונה שם 'כוס ישועות אשא' לשנים.

והשבע ישועות המה כענין שבעה ימי החג, שאנו שואגים בכל יום 'הושענא', וביום השביעי נקרא 'הושענא רבה', ואז הוא זמן ניסוך המים שנאמר 'ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה', והיינו בחינת מים עליונים הנקראים 'מעייני הישועה'. ד'מים התחתונים' נקרא התשוקה והציפוי לישועה בתשובה ובתפילה מצד אתערותא דלתתא, כמו שנאמר 'שפכי כמים לבך', והוא בזמן ארבעים יום האחרונים שנשלמו ביוה"כ. ובשבעת ימי החג זמן ניסוך המים שהוא השפעת הקדושה מלעילא בכל שבע המדות הקדושות שיהיה מוצאם ממקור 'מעייני הישועה'.

וכמו כן בכל שבעה ימי השבוע מופיע קדושת יום השבת על ששת ימי המעשה לקדש המדות שיהיו בקדושה, ועל זה אנו מזכירים בצאת יום השבת השש פעמים ישועה, ונכללים בה שבעה, כדי שיכללו כל ששת ימי המעשה בקדושת שבת העבר לטהר ולקדש המדות שיהיו מ'מעייני הישועה'.

ויום ראשון של שבת שהוא כנגד בחינת חסד שבקדושה, צריך ישועה להיות נשמר מההיפוך שהוא זה לעומת זה, שהם השבעה שמות של יצה"ר הנזכר בדברי חז"ל (סוכה נב.), זה לעומת זה כנגד שבע מדות שבקדושה. והשם הראשון שלו שקראו הקב"ה 'רע', הוא היצר של תאוה, שנקרא 'רע', כנגד בחינת אהבת חסד של הקדושה, וכמו כן בכל השבע מדות נצרך ישועה להיות נשמר מבחינת ההיפך המנגד להקדושה זה לעומת זה, וזהו כל ענינו של אדם בעוה"ז להיות תמיד מצפה לישועה, וכמו שאמרנו (שבת לא.) שלעתיד שואלים להאדם 'צפית לישועה', ועיקר העצה הוא ע"י קביעות עתים לתורה שבעל פה.

ובפרט בלילות הארוכים שבתקופת טבת, דלא איברי לילה אלא לגירסא, כמו שאמרנו בעירובין (ס"ה. ובתוס'). והסדר אחר שאלת 'צפית לישועה', הוא 'פלפלת בחכמה' הבנת דבר מתוך דבר. ועיקר המכוון על תורה שבעל פה, שהשש

שאלות נגד ששה סדרי משנה שנדרשו בפסוק 'והיה אמונת עתיד', ונגד 'ישועות' הוא השאלה 'צפית לישועה', ונגד תיבת 'חכמת' הוא 'פלפלת בחכמה', ו'דעת' מרמז על הבנת דבר מתוך דבר, כי זהו בחינת דעת כשמחבר חכמה שבמוחו עם בינת הלב כידוע.

"הופיע ויצא לאור"

הגדרות חזון יחזקאל

על התורה ומועדים עם ביאורים הארות והערות

מלוקט מתוך גליונות
"מליצי יושר"
שיצא לאור עולם מדי שבוע
בשבוע

הג"ר שלום אייזן זצ"ל
בעת הספדו בשעת הלילה
של מרן בעל החזון
יחזקאל, הכריז:
"נצטוו מות רבינו
לפרסם שהבטיח שימליץ
טוב למי שילמוד בספריו,
וכן למי שיפיק את חידושי
תורתו"

(רבותא אפרים א"ח ח"ב עמ'
רמ"ח)

אפשר להשיג הספר בחנויות
הספרים המובחרות
הפצה ראשית: גריינפלד
718.633.8103

ליתר פרטים, וכן לקבלת גליון "מליצי יושר" בכל שבוע:
gilnyonmy@gmail.com 732.510.0560

לע"נ ארכיל ב"ר דוד יהודה ע"ה אשת בעל ילקוט סופר
יאצ"ב ש"מ"ע

בראשית ברא אלהים. במדרש (הובא בדמשק אליעזר אות ה'): א"ר ישמעאל כל היודע שיעורו של יוצר בראשית, מובטח לו שהוא בן עוה"ב, ואני ורבי עקיבא ערבים בדבר. נ"ל קצת, כי אמרו חז"ל (אבות פ"ב מ"ט) 'אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת', ונ"ל הכוונה, כי האדם נברא עפר מן האדמה, וצריך להבין המובחר שביצורים למה נברא יש מיש מחומר גוש, אשר קטן במדרגה כח הדומם, ויותר היה נאה אם היה נברא מאין, כאשר ברא אלהים שמים וארץ מאין מוחלט.

רק נראה דהנה רש"י פירש 'נעשה אדם', אע"פ שלא סייעוהו ביצירתו, לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן, ע"ש. ואם היה נברא מאין ומאפס מוחלט, לא היה הקב"ה יכול לצרף המלאכים ולשאלו דעתם, כי לברוא מאין לא יכול רק הקב"ה לבדו, וע"כ ברא את האדם מעפר שגם המלאכים יסכימו ויהי ביכולתם לאמר דעתם, ומדויק לשון רש"י שלא סייעוהו 'ביצירתו', דהנה הרמב"ן ריש פרשתינו כתב שאין אצלינו בלשה"ק בהוצאת היש מאין אלא לשון 'ברא', ויש מיש לשון 'יצר' ע"ש. ולכן דייק רש"י שלא סייעוהו 'ביצירתו', ולא כתב 'בבריאתו', כי בבריאה לא היו יכולים לסייע, ודו"ק.

ועוד תכלית שנברא האדם מיש מיש, כדי שיהיה ביכולת הנשמה להשלים הגוף, כמו שכתב התרגום עה"פ 'ויהי האדם לנפש חיה', 'ויהי האדם לרוח ממללא', ומזה יקח מוסר כל אדם ללמד זולתו ולהאיר בתורתו, והיינו 'לרוח ממללא'. וזה כוונת המשנה 'אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת', היינו אל תחזיק טובה רק לעצמך, רק תלמד זולתך, כי לכך 'נוצרת' מעפר מן האדמה, בלשון 'יצר', שזה יש מיש, ונטל הקב"ה חומר הגוש הדומם, לרמז שגם השפל והבזוי אל תרחק, כי גם אתה נוצרת מהשפל בשיסודות, ודו"ק.

והנה כבר כתבתי פירוש הגמרא (סוטה ד:) כל המתגאה כאלו עובד ע"ז, דהנה יש מקום להמינים לטעות שלכך כתיב 'נעשה' בלשון רבים שיש שתי רשויות, ובאמת אינו כן, רק כמו שכתב רש"י שכאן הראה הקב"ה מידת עניויות. והמתגאה בודאי לא יפרש כפירש"י, א"כ הוא כעובד ע"ז. וזה כוונת המדרש 'כל היודע שיעורו של יוצר' בראשית, ולא 'בורא' בראשית, א"כ הוא מודה שהקב"ה צירף דעה של המלאכים ביצירת אדם ללמד מידת ענוה, שאל"כ היה האדם יכול להבראות מאין, רק אז לא היו יכולים המלאכים ליתן דעתן והסכמתם, והקב"ה רצה ללמד מידת ענוה, וא"כ אינו מפרש 'נעשה אדם' כפירוש של האפיקורסים, ולכן מובטח הוא שהוא בן עוה"ב, שכל מי שהוא מאמין בה, הוא בן עוה"ב.

מצוה נדירה שהמקיים אותה נוטל שחר כנגד כולם

כתב בשו"ע הרב (ת"ת פ"ב ס"א): 'מצות עשה של תלמוד תורה על כל אדם לעצמו ללמוד כל התורה שבכתב ושבועל פה כולה'. וכ"כ בסעיף י' וז": 'ללמוד פעם אחת כסדר [תנ"ך] וכל התלמוד בבלי וירושלמי ומכילתא וסיפרא וסיפרי ותוספתות וכל המדרשים מתנאים ואמוראים כמו מדרש רבה ותנחומא ופסיקתות וכיוצא בהן ומדרשי רשב"י (-זוהר) כדי שיוכל לגמור כל התורה שבעל פה כולה פעם אחת בחייו, עכ"ל'.

זה מצוה שרק יחידי סגולה מקיימים אותה, וקל מאד לקיימה אם מקציבים לזה זמן מועט בכל יום, ובזה זוכים לקיים מצוה נדירה של מצות ת"ת ששקול כנגד כל המצוות, ואין לשער גודל השכר שזוכים עבור זה בפירות בעוה"ז והקן לעוה"ב

נתפרסם לזכות י.ב.ח.ה. לנחת דקדושה מכל יו"ח

בדפנות [וגם בקרקע], עכ"ל. וכן תירץ במקראי קודש ח"א סימן י"א אות ב', וכ"כ באבי עזרי (פ"ה סוכה הכ"ה).
ובאגרות משה (או"ח ח"א סימן קפ"א) ביאר באופן אחר, דאף שקרקע הסוכה אינה חלק מהסוכה, מ"מ כיון שאין שייך מציאות של סוכה ללא קרקע, והקרקע היא מעמידה את הסוכה, ממילא נמצא שכל עשית הסוכה היא בגזל, כי המעמיד הוא העיקר, ולכן ברור שגם הקרקע היא בכלל הכתוב **"תעשה לך"**, שאנו דורשים אותו משלך ולא מן הגזול. והוסיף, דלפי סברתו, אם הדפנות אינם יכולות לעמוד בלא מסמרים, ואותם מסמרים יהיו גזולים, הסוכה תהא פסולה משום 'גזולה', כיון שהדבר המעמידה גזול הוא.

ע"י דבר גזול, וכל שהסוכה מתקיימת ע"י קרקע גזולה היא פסולה ממעוטא דקרא 'לך' ולא גזולה, עכ"ל.

וכ"כ בחדושי הגר"ח על הש"ס (סטנסיל, בענין עצי הסוכה), וז"ל: הא גזול פסול, אין זה מקרי פסול בהסוכה, כי אם דהוי דין בקיום המצוה דגזול לא יצא ידי חובת מצוה, וע"כ זהו החילוק שביניהם, דהנך פסולי דדבר המקבל טומאה וכו' היינו דברים הפוסלים בסוכה, וע"כ לא שייך זאת אלא בסכך, דהכשרא דסוכה נעשה רק ע"י הסכך, משא"כ גזול דהוי דין בפ"ע בקיום המצוה, ע"כ שפיר אמרינן דכיון דקיים המצוה הוי גם בדפנות, וכדילפינן לה לדפנות ג"כ מקרא 'לבסכת', לכן שפיר שייך גזול גם

הספר שמסוגל לרפואה

יצא לאור הספר
מנחת חדשה

שהמחבר הרה"ק מופת הדור
מח"ר רבי ברוך פינחס מסקאל'ע זצ"ל

כתב בהקדמותו

**'אקוה לה' מי שחיזיק
ספר זה בביתו, ובפרט מי
שילמד בו, כי זכות של
חיבת בראשית ברא יגן
עליו שיהיה לו רפואה לכל
אבריו'**

יצא לאור על מכוון של אורות,
מוחזרות כיש נוחה במיוחד
אפשר להשיג הספר בחנויות הספרים
ליתר פרטים אפשר להתקשר ל
minchachadushe@gmail.com

לע"נ ליבא ב"ר הלל ליכטשטיין ע"ה אשת בעל לב העברי יא"צ י"ז תשרי
הוא יסופך ראש ואתה תשופנו עקב. פירש אבי זקני
הרב מו"ר צבי דוב זצ"ל, כי דרכי היצר להתחיל
בקטנות, כדברי רז"ל היום אומר לו עשה כך וכו', אך
בבת אחת אדם כשר להביאו לעבודה זרה, אינו יכול,
אם לא לאחדים להטותו מן הדרך אבות עולם, עד כי
בא אל דרך הנכרי, עד כי בא אל המצודה, כציפור
ניצד אל פח רח"ל. אבל להיפך אנו רוצה לעשות
תשובה, אז כמו רגע משליכו מעליו ונעשה מרשע
צדיק פתאום, כמו שאמר המקדש אשה על מנת
שאני צדיק אפילו הוא רשע גמור חוששין לקדושתו,
שמה הרהר תשובה בדעתו. וזה שאמר 'הוא יסופך
ראש', כי מיד פוצע מוחו כמו רגע בהרהור תשובה
אחד באמת, ואתה לא תוכל לו כן, כי אם 'תשופנו

עקב', רק אחת לאחת נושך בעקבותיו, להכניס ארסו מן הרגל עד הראש אשר צריך
לו זמן רב, ואם בינתיים עשה תשובה, נתרפא מיד. ומפרש, למה נקט 'עקב', כי בזה
התחלה שלו כדכתיב 'עקב ענוה יראת ה'', ומכונה ענוה בשם 'עקב', ובה מתחיל
היצה"ר להכניס בלבו להתנאה גם עם תורתו ויראתו, ובה יש לו מקום גם אצל
מעשים טובים, משא"כ בכל מידות רעות רח"ל, לא שייך בעידנא דמצוה, משא"כ
גאווה גם בתורה שייך המתנאה בתורתו ר"ל, ושוב הכל בא לאחריו, כאשר נטרד
ירבעם בן נבט בגאותו, בחשבו אין כבוד אלא תורה, ולבסוף, גם החטיא רבים אשר
נמשכו אחריה, על כן הקדים דוד בתפילתו 'אל תבואני רגל גאווה' למען, יד רשעים
אל תנידני. [ושיעור הכתוב כן הוא, 'אל תבואני רגל גאווה', שלא יבא בי מידת
הגאות והגאווה, ובה 'יד רשעים' לא תוכל להניד אותי ממקומי, ונקט 'רגל גאווה',
כי הגאווה היא הרגל המוליך את האדם מדחי אל דחי, וכמו שכתיב 'ורם לבבך
ושכחת', וזה 'יד' של הרשעים, כמו 'יד לכלל', והיינו ע"י גאווה דוחו ולא יוכלו
קום], כי שם נפלו פועלי און דחו ולא יכלו קום, ר"ל מן רגלי גאווה, עד כי בא מן
הרגל עד הראש רח"ל, אם לא יבין את זאת מקדם כאשר עקבותיו נודעו, ונקט
'רגל גאווה' כי זה בחינת רגל כנ"ל, ומזה תבין ענין 'רגליה יורדות מות', כי נכנס
הגאווה גם בגבול הקדושה רח"ל, כדכתיב גם במלכים 'לבתי רום לבבו מאחיו
ולבתי סור מן המצוה', לדעת זאת שלא לבקש גדולות.

לע"נ הר"ר אהרן ישראל ב"ר שמואל בורנשטיין זצ"ל יא"צ כ"ו תשרי

ויבן ה' אלקים את הצלע. אמרו בברכות (דף סא.) רב ושמואל, חד אמר ד'צלע' הוא
פרצוף, שיצר שני פרצופים באדם, ומאחד מהם עשה את האשה. וחד אמר ד'צלע'
הוא זנב, שהיה לאדם הראשון זנב, ונטלו הקב"ה וממנו עשה את האשה.
וכתב הגר"י ענגיל (גליניו הש"ס שם), וז"ל: יש למצוא נפקותא לדינא בזה עפ"י
ש"ס יבמות (דף סא:) דאסור לו לאדם לעמוד בלא אשה, שנאמר 'לא טוב היות
האדם לבדו'. וע"כ יש נפקותא לענין אם האיסור הנ"ל הוא גם על האשה שתהיה
אסורה לעמוד בלא איש, דלמ"ד פרצוף, הרי המקרא 'לא טוב היות האדם לבדו',
קאי אתרוייהו, על האיש והאשה, שהרי היו שניהם גוף אחד, וא"כ גם אשה הוא
באיסורו של מקרא הנ"ל. משא"כ למ"ד זנב, הרי המקרא הנ"ל קאי רק על הזכר
לבד, והאשה עדיין לא נבראת אז, ונמצא שאין האיסור רק באיש לבד, ולא נאמר
על האשה.

ועי' בשו"ת רד"ך (בית י"ז חדר ז') דדן בזה, וכתב דהך דאסור לעמוד בלא אשה
מקרא ד'לא טוב היות האדם לבדו', הוא גם על האשה, שתהיה אסורה לעמוד בלא
איש, דאשה הוא ג"כ בכלל 'האדם', וכמה פעמים מצינו לשון 'אדם' דקאי רק על
האשה לבד, ע"ש. וכתב אחר זה, וז"ל: והשתא לא מבעיא למ"ד דדו פרצופין
נבראו, וא"כ אית לן למימר דקרא אתרוייהו קאמר, והכי קאמר 'לא טוב היות
האדם' שהוא האיש והאשה גוף אחד, אלא אפי' למ"ד זנב, וא"כ 'לא טוב היות
האדם לבדו', על האיש קאמר, דהאשה עדיין לא נבראת, נהי דעל האיש קאמר,
אבל אין לדקדק ממנו להוציא האשה, דהא לא כתיב 'לא טוב היות האיש לבדו',
אלא כתיב 'האדם', והוי ככל הפרשיות הכתובות בתורה בלשון זכר, ולכן נקט לשון
'האדם' לרמזו לנו דאע"ג דהאשה עדיין לא נבראת, היא בכלל האיסור, שכל
הנקרא 'אדם', לא טוב היותו לבדו וכו' עכ"ל.

ואין דבריו מוכרחים, דכל הפרשיות הכתובות בתורה בלשון זכר דנהיגי גם באשה
מהיקישא דהשווה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין, אין ראייה מזה להך ד'לא טוב
היות האדם לבדו' דנאמר עוד קודם מ"ת, וכשם דאין למידין מקודם מ"ת, ה"נ אין

למידין קודם מ"ת מאח"כ, (עי' בית האוצר חלק אות
אל"ף כלל א'), ואין ראייה דהיקישא דהשווה הכתוב
הנ"ל קאי גם אקודם מ"ת.

וכן מה שכתב דכיון דכתיב 'האדם', לכן גם אשה
בכלל, דגם אשה קרויה 'אדם', זה ג"כ י"ל דרק אחרי
שיש מין אשה בעולם, גם היא קרויה 'אדם', ואיתה
בכלל לשון 'אדם' הנאמר, משא"כ זה הנאמר 'לא טוב
היות האדם', שנאמר עדיין בעוד שלא היה מין האשה
כלל במציאות, רק מין האיש לבד, פשיטא דלא היתה
האשה אז בכלל לשון 'האדם', שהרי לא היתה
במציאות כלל, ואיך יכיון אליה תיבת 'האדם'. זולת
אם נאמר דכתיב קרא לעתיד, ויכלול ג"כ מין האדם
שעתיד להברא עוד היינו האשה. (עי' כתובות י:) אי
כתיב קרא לעתיד, ע"ש. וזה דוחק מסברא,
ובפשיטות קאי רק על האיש שכבר נברא, ואין כולל
האשה שלא היתה במציאות כלל עדיין, ובאתי רק
להעיר דפולגותא דפרצוף זנב יש בה שייכות לדינא.

לע"נ הב' יקותיאל יהודה ב"ר אברהם אלעזר פפערקורן זצ"ל יא"צ כ"ג תשרי

ונח מצא חן בעיני ה'. כתבו בספה"ק, שכ"כ אותיות הפשוטות הן ממשיות חסדים,
וחמש אותיות מנצפ"ך ממשיות דין, ועל כן באים בסוף התיבה לצמצם שלא
תתפשט יותר. והנה בין 'נח' ו'חן' אין חילוק, אלא שב'נח' הנו"ך מכ"ב אותיות
הפשוטים, וב'חן' הנו"ן מה' אותיות הכפולים הממשיכין דין.
והנה בעל התניא (תורה אור פרשת ויצא) פירוש 'והיה הוי"ה לי לאלקים', שלעתיד
לבוא יתגלה הנהגה כזו שגם שם ה' הוי"ה הוא רק צמצום, כמו שם ה'ק' 'אלקים',
כי באמת כל ההויה שבעולמות הם ממש כלל נחשבין, והיש האמיתי הוא רק כח
האין סוף המחייה ומהוה אותם, ובהתגלות הנהגה כזו אין מציאות לשום דין, מאחר
שהכל אין ואפס, וכל המעשים - כחו יתברך עושה, כמאמר הנביא (ישעיה כו:ב)
'כי גם כל מעשינו פעלת לנו', וזהו שאמרו (בר"ר פכ"ט א') אף נח לא היה כדאי
אלא שמצא חן, היינו שנח העמיק כל כך ברוממות אין סוף ברוך הוא, עד שעמד
על הסוד האמיתי שגם הנהגה זו שאנחנו רואים בעין כאילו אנחנו עושים, אין זה
האמת, אלא ה' הוא וכחו פועל הכל, וא"כ כשעוברים על רצונו, ה' יוציא כחו
ותבטל כל חיות הבריא, ובבחינה זו דבק עצמו באור אין סוף ברוך הוא, ולא רצה
ליהנות מכל התאוות טינופי דהאי עלמא, [ולכן מצא חן], ועל כן ניצול, כדכתיב
'ואתם הדברים בה' אלקיכם חיים כולכם היום'.

ובזה יובנו דברי המדרש הפלאיים (בר"ר פ"ל ז') שהרשעים אמרו: אין אתי מבולא,
על האי גברא וביתיה אתי. ותמוה האם היו שוטים, דהרי יודעים היו שנח צדיק
והם רשעים. אך ידוע אומרים שהצדיקים מקיימים העולם ורשעים מאבדין את
העולם, וצריך להבין מהיכן חיים הרשעים, הגם שבאמת אמרו רז"ל שבחייהן
קרויים מתים, אין להכחיש את החוש שרואים שהם חיים ומתענגים בכל תאוות
העוה"ז, וצריך לומר שהכוונה הוא שהחיות מתאות עוה"ז שהרשעים מחיים את
עצמם בהם, הם מהקליפות שקרויים 'מתים', כידוע שרוב בעלי תאוה מתים בלא
עתם וזמנם בקוצר ימים, וכאומרם (שבת קנב.) על ברזילי הגלעדי שאמר לדוד
'אם יטעם עבדך', ולא היה קשיש כולי האי, אלא שטוף בבעילה היה, וזקנה קפצה
עליו. ומה ברזילי שהיה בדרך היתר, קיפח את חייו, כל שכן השטופים בזנות כמו
שהיה בדור המבול בזכר ובהמות, ורוב פעמים שהנבעלים פגועים במחלות
מדבקות רח"ל.

וכתב בספה"ק שאותם רשעים חיותן מהנהגה שלמעלה משם הקדוש הוי"ה, שעל
מדרגה זו כתיב 'גם חושך לא יחשיך ממך', ועל כן חשבו שנח חיותו משם הקדוש
הוי"ה, ועתה עלה לפניו קטרוג על מעשיהם הרעים, והסכים ה' לאבד ההויה, ויחול
הפורעניות על נח, אבל הם שחיותם ממקום שאין שם שליטה למקטרגים, ישארו.
ובאמת מצינו כן דרוב פעמים הצדיק נתפס בעון הדור, אך טעותם היתה שזה נתן
הקב"ה ביד הצדיק [להחליט אם רצונו בכך], כמו שאמר משה רבינו 'מחני נא'. וכן
דוד המלך ביקש (שמואל ב' כד:ז) 'ואלה הצאן מה עשו, תהי נא ידך ב', ובראות
הצדיק שכן רצון הבורא יתברך, הוא מסכים לזה. אבל כאן שראה נח שרצונו
יתברך שהוא ישאר, והם יכלו, היה לו בנקל יותר להמשיך עליו ועל בני ביתו
מהנהגה שלמעלה מהוי"ה, והצדיק מושך השפעתו מפנימיות אותה מדרגה,
והרשעים רק מחיצוניותה, ומובן שגדול כח נח שהם יאבדו והוא ובניו ינצלו.

לע"נ נדרה ב"ר אברהם עמרוני גברא ע"ה יא"צ כ"ג תשרי

שבת זכר ליציאת מצרים. הנה אחד מעשרת הדברות זהו 'זכור את יום השבת לקדשו', והתורה אומרת הטעם 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, שבת קודש הוא האות הגדול והברית שנתן הקב"ה לישראל, למען ידעו כי ששת ימים עשה ה' הכל מה שברא בשמים בארץ, וישובות ביום השביעי. ויש לעיין דבעשרת הדברות שבפרשת ואתחנן כתוב 'שמור את יום השבת לקדשו', והטעם 'זכרת כי עבד היית בארץ מצרים ויוציאך ה' אלהיך משם ביד חזקה ובזרוע נטויה על כך צוה ה' אלהיך לעשות את יום השבת', ויש לעיין למה בדברות הראשונה הנימוק למען ידעו 'כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ', שהשי"ת היה לפני בריאת העולם, הוה בזמן היות הבריא, ויהיה לאחר שיתהפך העולם, תמיד יהיה. ואילו בפרשת ואתחנן כתיב הטעם 'ויוציאך ה' אלהיך משם', מה כוונת התורה בשני הנימוקים של חיוב שמירת שבת.

ונראה, דהנה המפרשים עומדים בביאור הפסוק 'אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', מדוע לא אמר 'אשר בראתי שמים וארץ', דהא עיקר אמונה היא שהקב"ה ברא את העולם, והוא יחיד ומיוחד, ומדוע בחר השי"ת לומר 'אשר הוצאתיך מארץ מצרים' דוקא. וכדי לתרץ קושיא זו, נקדים עוד קושיא, מה שהגמ' אומרת (שבת פ"ח) עה"פ 'ויתיצבו בתחתית ההר', מלמד שכפה עליהם הר כגיגית ואמר להם אם תקבלו התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. וצ"ב דהרי אמרו חז"ל כשביקש הקב"ה ליתן התורה החזירה על כל אומה ולשון ולא קבלוה, וזה תמוה דלמה הקב"ה לא כפה הר כגיגית על שאר אומות העולם לקבל התורה בכפייה, אלא רק על עם ישראל לבד כפה לקבל התורה.

ונראה לי לתרץ קושיא זו, שעם ישראל הם הקנין של הקב"ה, דהא הם היו עבדים לפרעה במצרים, והמצרים עבדו את בני ישראל בפרך בעבודה קשה מאד, וגזר גזרות קשות ומרות על עם ישראל במצרים כל הבר הנולד היאורה תשליכוהו, וגם מבואר בחז"ל שפרעה צוה שישחטו כל יום ויום מאה וחמשים תינוקות של בני ישראל, ורחץ עצמו באמבטיה של דם תינוקות ישראל, וכל מיני שיעבודים קשים, ואח"כ רדף את עם ישראל בשש מאות רכב בחור, וזה היה בכח גדול מאד כדי להרוג ולהשמיד את כל עם ישראל, והקב"ה הצילם מכל הצרות ומהריגה ומשעבוד ועבדות. וא"כ לפ"ז עם ישראל נעשו הקנין ממש של הקב"ה במציאות ממש, וא"כ בני ישראל הם עבדיו של הקב"ה, ולכך היה יכול הקב"ה לפי המציאות ולפי הדין לכפות על ישראל שיקבלו התורה, ולכך כפה עליהם הר כגיגית.

וא"כ נראה לענ"ד שמתורץ מה שהשי"ת אמר 'אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', דרך בכח יציאת מצרים אנו העם הנבחר והמיוחד מכל העולם, שאנו עבדים להקב"ה בורא העולם, בדלי יציאת מצרים שהשי"ת הצילנו מהריגה ומעבדות ואכזריות כזה, היינו יכולים להשיב להשי"ת כמו שאר אומות העולם שלא רצו לקבל התורה, אבל רק בכח יציאת מצרים היה הקב"ה יכול לומר 'אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', מפני שבני ישראל הם הקנין של הקב"ה על פי דין ומציאות.

ולפ"ז מובן למה נזכר על שמירת שבת בדברות השניות הטעם של יציאת מצרים שהקב"ה הוציאנו מארץ מצרים ולכך אנו מצווים על שמירת השבת, דאם מפני הטעם של בריאת העולם לבד, אז קשה למה לא ציוה שמירת שבת על הגוים, הלא גם את הגוים ברא הקב"ה בזה העולם, והא מבואר (סנהדרין נ"ט) בן נח ששבת חייב מיתה, וא"כ אסור לגוי לשמור שבת. אלא מפני שעם ישראל הם הקנין של הקב"ה מטעם כח יציאת מצרים כמו שביארנו, ולכך רק בני ישראל מצווים על שמירת השבת ולא הגוים.

וכשעיינתי ראיתי שרש"י על הדברות השניות בפרשת ואתחנן מפרש רש"י עה"פ 'זכרת כי עבד היית', בזה הלשון: על מנת כן פדאך שתהיה עבד ותשמור מצותיו. וצ"ב כוונת רש"י. ונראה שכל מה שביארנו כאן מונח בכוונת רש"י, שבלי זה גם הגוים היו מצווים על השבת, אלא שזה שרק עם ישראל דוקא מצווים על השבת, הוא מפני שאנחנו קנין ועבדים להשי"ת, ולכך רש"י מפרש ומדייק בלשון דלכך פדאך שתהיה לו עבד ותשמור מצותיו.

ולפי דברינו יבואר מה שאנו אומרים בקידוש ליל שבת קודש 'זכרון למעשה בראשית', ואח"כ אנו אומרים 'זכר ליציאת מצרים', הא יציאת מצרים הייתה אחרי הרבה דורות מבריאית העולם, ומה השייכות יציאת מצרים למשנת ימים עשה ה' את השמים וארץ. אבל כפי מה שביארנו מובן, דבקידוש אנו מזכירים השתי דיברות, שטעם שמירת שבת משום כי ששת ימים וכו', והטעם משום יציאת מצרים, שבכח יציאת מצרים בני ישראל נעשו קנין ועבדים להקב"ה, ולכך רק אנחנו עם ישראל מחוייבים לשמור שבת ולא אומות העולם, ולכך נזכרו כאן שני הטעמים על שמירת שבת, עדות כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ועוד שאנו בני ישראל הקנין ועבדים של הקב"ה, ולכך אנו מברכים להקב"ה שאנו עם הנבחר ומקדשים על היין לשבחו ולהללו.

לע"נ הג"ר ישראל מרדכי ב"ר משה גראסמאן וצ"ל יא"צ כ"ז תשרי

חילוק בין נאמנות של בידו, ובין נאמנות של הודאת בע"ד. הנה הכלל של 'הודאת בעל דין כמאה עדים דמי', ילפינן מ"כ הוא זה' (ע' רש"י קידושין סה: ד"ה הודאת). וכתבו התוס' (גיטין י: בד"ה חספא), וז"ל: שטר מתנה, אין כשר לקנות בו מדאורייתא, אלא אם יש עדים כשרים בשעת מסירה. ואפילו אם נאמר ששטר מתנה שחתמו בו ישראל כשר לקנות בו בלא עדי מסירה, היינו משום שידוע ע"י עדי חתימה שהם כשרים מן התורה שבה השטר מיד הנותן ליד המקבל, וכן כשר בהודאת נותן שהוא כמו מאה עדים. אבל בשטר שחותמים בו נכרים שאין בו לא עדי מסירה ולא עדי חתימה שכשרים להעיד, ולא הודאת בעל דין, לא חשוב שטר לקנות על ידו, ולא הוה אלא חספא בעלמא, עכ"ל.

וצ"ב, דמאי שנא הודאת בעל דין דמועיל לאשוויי שטרא, ואילו שטר של ערכאות חספא בעלמא הוא, אע"ג דלא מרעי נפשייהו להעיד שקר.

ותירץ החזון יחזקאל, דנאמנות של 'הודאת בעל דין', הוא מגדרי 'עדות', ולכן מועיל לאשוויי שטרא. משא"כ נאמנות של ערכאות אינו מגדרי 'עדות', אלא זה הוכחה צדדית, ולכך אינו מועיל לאשוויי שטרא.

וז"ל (גיטין שם): לכאורה נראה בביאור דברי התוס', כיון שמתנה אינה כגיטין וקידושין, ולא צריכה עדים לקיומי מילתא של עצם המתנה, אך בעיני עדים לאשוויי שטרא כדי לקנות בו, לפיכך כשם שעדי מסירה אינהו משוי ליה שטרא, כך הודאת בעל דין יש לו דין 'עדות' לאשוויי שטרא, משום שבהודאת בעל דין נמי האמינה תורה את האדם עצמו כמאה עדים, כשם שבסהדותא דסהדי האמינה תורה את העדים עצמם, ויש כאן בהודאתו סהדותא של עדות ישראל לאשוויי שטרא. אבל שטר של ערכאות שחותמים בו נכרים שאין בו לא עדי מסירה ולא עדי חתימה ולא הודאת בעל דין, אין שם סהדותא בעדות לאשוויי שטרא - שטר קנין כדי לקנות בו. ונהי דלא מרעי נפשייהו, והאמור בשטר הוא נכון, אבל אין זה דין 'עדות' שהתורה האמינה את האדם מחמת עצמו ואישיותו, וכל נאמנותם היא משום הוכחה מזולתם, שמפני אימת משמרתם לא מרעי נפשייהו להעיד שקר, והוכחה צדדית על אמיתת הענין לא משום שטרא. אבל אה"ו אפילו בשטר של ערכאות אם יש שם הודאת בעל דין, הודאתו משוה ליה שטרא, שהרי יש בהודאתו סהדותא דעדות ישראל, והערכאות ששמותיהן מובהקים לא מגרעים כחה של הודאתו, עכ"ל.

והנה הרמב"ם (מכירה פ"א ה"ז) כתב, וז"ל: כיצד בשטר, כתב לו על הנייר וכו' שדי נתונה לך, שדי מכורה לך, כיון שהגיע השטר לידו קנה, אע"פ שאין שם עדים כלל, עכ"ל. והקשה החזון יחזקאל, וז"ל: מדכתב הרמב"ם 'שאין שם עדים כלל', ולא כתב 'שאין עליו עדים', משמע שאין שם לא עדי חתימה ולא עדי מסירה. וא"כ קשה דמי משוה ליה להאי שטרא 'שטר קנין'. הלא בגמ' (גיטין י: לפי האיבעית אימא 'תני חוץ מכגיטי נשים') מבואר, דשטר שחתמו בו ערכאות, אע"פ שערכאות לא מרעי נפשייהו, וכל האמור בו הוא נכון, מ"מ כיון שאין בו סהדותא דעדות ישראל, לא מהני, ואינו פועל בתורת שטר קנין לקנות בו. (ואפילו לשמואל דאמר שם שטר מתנה שחתמו בו עכו"ם כשר לקנות בו, היינו מדין 'דינא דמלכותא דינא', עכ"ל.

ותירץ החזון יחזקאל, דהרמב"ם מייירי דיש שם הודאת בעל דין, וכיון דנאמנות של הודאת בעל דין הוא מגדרי 'עדות', לכן מועיל לאשוויי שטרא. וז"ל: הרמב"ם מייירי שיש שם הודאת הנותן, והודאה זו משוה ליה לשטרא לשטר קנין לקנות בו. אבל בשטר קידושין דבעינן שם עדים לקיומא מילתא של עצם הקידושין, והודאת בעל דין לא שייך בהם, לכן כתב הרמב"ם (אישות פ"ג ה"ג): 'אם קדש בשטר, כותב על הנייר וכו' הרי את מקודשת לי ונתתו לה בפני עדים', עכ"ל.

אבל הקשה החזון יחזקאל, דבכתב שטר מתנה על החרס ואין עליו עדים כלל לא עדי חתימה ולא עדי מסירה, הרי השטר פסול משום שנכתב על דבר שיכול להזדייף.

ותירץ וז"ל: אולי יש לומר כיון ששטר זה אין עליו עדים כלל, ולא יוכשר אלא בהודאת בעל דין, ממילא אינו יכול להזדייף, שהרי הנותן יודע וזכר מה שהיה כתוב בו, ואם זייף ומחק וכתב אחרת לא יודה לו בזה.

אמנם התוס' (ב"ב נא. סוד"ה כתב) כתבו, דכשר רק אם כתב בכתב ידו דאינו יכול להזדייף, שהרי ניכר שאין זה כתב ידו. אמנם הרמב"ם בהלכות מכירה סתם את דבריו, ומסתמך לשונו משמע שאפילו אם לא נכתב בכתב ידו ואין עליו עדים כלל כשר, וכן בשו"ע (חו"מ ראש סימן קצ"א) נעתקו דברי הרמב"ם בלשונו מבלי שום באור, ועל כרחך שהכשירא דידיה הוא בהודאת בעל דין. (אבל הקשה החזון יחזקאל, דהלא ההודאה היא תמיד אחר פעולת הקנין של השטר, ואין מהניא הודאתו שאחר המעשה לאשוויי שטר קנין לקנות בו מלמפרע מעת מסירת השטר, וע"ש תירוצו).